

Број 04-34/87-4
04-07-2023

Датум _____

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА**

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Име кандидата

Александра (Александар) Гордић

Уметничка област

Примењена уметност

Име ментора

Селма Ђулизаревић Карановић

Назив уметничког пројекта

*Евокација мотива народног веза и тканица у
новом простору слике – просторна
инсталација*

Комисија за писање извештаја

Др ум. Бранка Кузмановић, ред. проф. ФПУ,
Ужа уметничка област Цртање и сликање
Др Владислав Шћепановић, ред. проф. ФПУ,
Ужа уметничка област Цртање и сликање
Др ум. Иван Грубанов, ванр. проф. ФПУ, Ужа
уметничка област Цртање и сликање
Мр Зоран Ђодовић, ред. проф Академија
уметности, Нови Сад, Ужа уметничка област
Графика
Др ум. Селма Ђулизаревић Карановић, ред.
проф. ФПУ, ментор, Ужа уметничка област
Цртање и сликање

Датум седнице Наставно уметничко
научног већа на којој је именована
Комисија

23. 06. 2023.

Број одлуке о именовању Комисије

03-13/65-XXI/1

2.Биографија кандидата

Име презиме	Александра (Александар) Гордић
Место и датум рођења	22.11.1971., Пожега
Адреса	Село Горобиље бб, 31210 Пожега
Телефон	064 157 2018
E-mail адреса	alexandragordic@gmail.com

Александра Гордић (Павићевић), рођена 1971. у Пожеги.

Завршила ФЛУ, сликарски одсек у класи проф. Драгана Карацића, 1995. на Цетињу
Постдипломске студије завршила на Академији уметности, ликовни одсек, сликарски смер у
класи проф. Милана Блануше, 2005. у Новом Саду (Тема магистарског рада »Лична
трансформација (не)видљивог«). Члан УЛУС-а од 1997.

Самосталне изложбе

- 1996. Пожега
- 1996. Београд, галерија Палета
- 1996. Београд, галерија Студентски град
- 1997. Београд, галерија Коларац
- 1998. Крагујевац, Мали ликовни салон
- 1999. Чачак, Ликовни салон Дома културе
- 1999. Београд, галерија Графички колектив
- 2000. Ниш, Салон 77
- 2001. Београд, галерија Звоно
- 2003. Београд, Галерија 73 (са Иваном Радовићем и Жарком Вучковићем)
- 2006. Београд, галерија Звоно
- 2007. Чачак, Ликовни салон Дома културе
- 2008. Ниш, Салон 77
- 2008. Зрењанин, Савремена галерија
- 2011. Пожега, Градска галерија
- 2019. Ужице, Градска галерија
- 2019. Рашка, Градска галерија
- 2023. Београд, галерија Звоно – Докторско уметнички пројекат

Учествовала на преко 150 колективних изложби у земљи и иностранству. Учесник
пројекта Rainbowbridge, под покровитељством Јоланде Квашњевске, тада Прве даме Пољске.
Учесник пројекта Мостови Балкана, и низа сличних акција које окупљају уметнике бивших
југословенских земаља. Члан Центра за визуелну културу и истраживања „Круг“.

Оснивач и први уредник ликовног програма Градске галерија у Пожеги.

Ради као професор ликовне културе у Гимназији „Свети Сава у Пожеги« и Техничкој школи у
Пожеги, уз звање педагошког сарадника.

Списак радова кандидата:

- Александра Гордић, *Лале*, комбинована техника, вез на памуку, 107×149, 2023.
- Александра Гордић, *Паун*, комбинована техника, вез на муслину, 142×139, 2023.
(фотографија Теодора Марковић)
- Александра Гордић, *Венац*, комбинована техника, вез на муслину, 144×152, 2023.
- Александра Гордић, *Дрвоживота*, комбинована техника, вез на муслину, 141×179, 2023.
- Александра Гордић, *Руџе*, комбинована техника, вез на маркизету, 482×140, 2023.
- Александра Гордић, *Башта*, комбинована техника, фотографија на платну везнатицу,
четирирада 70×50, 2023.

3. Детаљна анализа уметничког пројекта кандидата

Докторски уметнички пројекат мр Александре Гордић “Евокација мотива народног веза и тканица у новом простору слике – просторна инсталација“ полази од претпоставке да народно стваралаштво, везови, тканице, ћилими – дела примењене уметности – пружају вишеструке могућности за нове интерпретације и читања кроз савремени приступ слици. Радови настали у оквиру овог докторског уметничког пројекта приказани су у београдској Галерији „Звоно“ у мају ове године. Као део традиције, народна примењена уметност је била спорадично заступљена у делима ликовне уметности претходних генерација. Њен значај је уочио тек Драгутин Инкиостри, који је остварио у свом раду стилску синтезу народне примењене уметности и ликовног израза. На почетку свог рада Александра Гордић набраја изванредан број мотива са везова и тканица који се могу препознати још у ранохришћанској и рановизантијској уметности, а то су мотиви птица (паун, грлица, пеликан), стада, растиња и цвећа (кедар, чемпрес, крин, ружа, винова лоза). Она наглашава да ти мотиви егзистирају и у другим културама, а не само у нашој, те тако указује на цивилизацијска прожимања и интеркултурална укрштања. У свом раду кандидаткиња се концентрише на везове и тканице, наводећи лични мотив – породичну историју. Радови које је везла и ткала њена бака формативни су фактор који је покренуо низ асоцијација које су резултирале радовима насталим у овом докторском уметничком пројекту. Евоцирајући успомене на бакине рукотворине Александра Гордић је направила искорак у новом приступу слици. У свом дотадашњем раду она је у оквиру традиционалног сликарског медија била битно ослоњена на енформел и монохромију и испитивање тактилних вредности слике. У новим радовима, са свим пређашњим искуствима у грађењу слике, она инкорпорира фигуративне мотиве и орнаменте са народних везова и тканица, задржавши притом све квалитете свог пређашњег сликарског поступка. Посебно поглавље у писаном делу рада бави се женским рукотворством. Кроз историју одевне сакралне и световне предмете и остале текстилне предмете за свакодневну употребу израђивали су цехови и гилде и то су колективна дела, чије је ауторство немогуће утврдити. У раду су учествовали и мушкарци и жене. Од периода ренесансе мушкарци су препознати као аутори, делатни у јавној сфери, док су жене ограничене на приватну сферу, дом и породицу. Њихов је задатак да израђују одевне и употребне предмете за породицу. То је женска аутономна сфера и у њој се могу констатовати први видови женске самосвести о сопственој слободи, као назнаке протофеминизма. У текстуалном делу, у поглављу “Женско рукотворство као део народне традиције“, Александра Гордић наводи да је женско рукотворство било и део својеврсне побуне против тлачења у периоду турског ропства, облик традиције који се преносио са колена на колена, са мајке на ћерку. Недостатак ауторства доводи до стварања колективне свести о естетским вредностима, а конституише се и као вид очувања националног идентитета. У докторском уметничком пројекту кандидаткиња се посебно концентрише на вез и тканице, и у оквиру тога посебно анализира златовез и ћилиме, рашчлањујући и систематизујући технике и мотиве. Она се фокусира на значај златне боје – њену примену у стварању сакралних и профаних рукотворина, односно њену психолошку, онтолошку и симболичну вредност. Посебно поглавље писаног рада односи се на технике и мотиве веза, тканица и ћилима, фокусирајући се, на основу прикупљене релевантне литературе на пиротске ћилиме као најрепрезентативније. Кандидаткиња разлаже орнаменте на везовима и тканицама, трудећи се да проникне у њихову семантику, уз ослонац на аналитичку филозофију Лудвига Витгенштајна. У посебном поглављу она третира личне мотиве за бављење

народном уметношћу, наине сликама из меморије везаним за њену баку и бакине рукотворине. То кандидаткиња назива својеврсном „личном археологијом“ која је послужила као повод настанка новог циклуса радова приказаног у оквиру докторског уметничког пројекта. У наредном поглављу она се бави уметницима чије се поетике базирају на везу или на контакту са традиционалном уметношћу, а који су (били) присутни на ликовној сцени Србије. Такође, кандидаткиња наглашава везу која постоји у њеном приступу и третману слике са сликарским тенденцијама у Србији осамдесетих година, са појавом „нове слике“ и повезује се са радовима Милована ДеСтила Марковића. Прикупљену етнографску грађу и проучено фолклорно наслеђе, Александра Гордић је слободно интерпретирала на радовима приказаним у Галерији „Звоно“. Традиционални мотиви са ћилима и везова постоје један поред другог у поретку који је она сама изабрала. Златна и сребрна боја ти имају вишеструку улогу, као обојење, колористичка својства подсликавања подлоге и као ознаке сакрализације у покушају стварања нових естетских вредности. Контрастирани су велики и мали формати радова. Материјал коришћен за радове је углавном транспарентни маркизет, на којем је интервенисано на различите начине. Начин исликавања је прскање златним спрејом преко шаблона од индустријске чипке и потом интервенисање златном бојом и златним листићима. Мотиви са ћилима и везова су слободно комбиновани и извезени, у златној, сребрној, црвеној, плавој и зеленој боји. Они творе цртеж, осетљив и танан. Радови великог формата слободно су висили у простору дуж зидова галерије. Поједини су постављени тако да делимично заклањају један другог да би се нагласила транспарентност и створио утисак чаршава или веша који је изложен на сунцу на конопцу. У великим радовима постигнут је утисак узвишености и сакрализације. Мали радови кружног облика су интимнији. Породичне фотографије су прекривене текстилом који је извезен и украшен златним листићима. У малим радовима је наглашен интимни доживљај, успомене на детињство и на баку, пошто кружни рам асоцира на ђерђеф. Ова изложба је реализована у галерији чији је релативно интиман и камерни простор био у сагласности са концептом докторског уметничког пројекта.

4.Оцена остварених резултата

Радови реализовани у оквиру овог докторског уметничког пројекта поседују квалитете савремености и разумевања савремених трендова, јер настају у окриљу оног тренда који теорија и критика препознају као „женско писмо“. Избор мало експлоатисане теме наше културне баштине и њено инкорпорирање у савремени ликовни језик је повод за настанак вредних ликовних решења до којих је ауторка дошла на основу озбиљне и систематичне анализе прикупљене стручне литературе. Пројекат поседује аутентичност и оригиналност у приступу теми и у оствареним резултатима. Мисаона повезаност и унутрашња логика структуре писаног дела пројекта, квалитети су који на логичан начин интерпретирају избор теме и процес креације. Одабрани примери илустрација мотива са везова и тканица на најбољи начин прате нит текста. Сама идеја избора народне фолклорне баштине као предмета проучавања је мало експлоатисана. Третирана је и кроз радове и кроз писани текст на консеквентан начин, а ипак тако да уметничка слобода није њој подређена и да је остављен простор за спонтану игру у радовима и интуитивна решења. Александра Гордић је већ дуго активан протагониста српске ликовне сцене.

Нови корпус радова, настао у оквиру докторског уметничког пројекта представља искорак и дисконтинуитет у најбољем смислу, у оном смислу да су остварена сасвим нова решења, технике, експерименти и сасвим нови поетски резултати. Напуштање традиционалног медија, штафелајске слике и излазак у поље „слика“ у простору, амбијенталне инсталације донео је нове квалитете у ликовним решењима, базиранима на аутентичном доживљају. Везење, као начин цртања у слици, по својој природи је различит психолошки и мисаони процес од класичног цртања. Тај процес резултира и различитим квалитетом, материјалношћу цртежа. Експериментишући са фризовима различитих орнамената који се репетирају на великим форматима, Александра Гордић је остварила утисак орнамената који излази из формата слике вођен погледом посматрача. На тај начин она је освојила и психолошки простор посматрача, ангажујући га на другачији начин од оног на који је навикнут. Бројност асоцијација и референци које је овај пројекат активирао на плану рецепције, умножио је његове квалитете у поетском смислу. Као искусан педагог и едукатор, Александра Гордић је успела да конзистентним поступком у реализацији идеје оствари радове који комуницирају савременим језиком са галеријском публиком, отварајући различита питања. Једно од важних питања је ревалоризација нашег народног руководства које је она ставила у фокус истраживања. Лични поглед којим она ово остварује, позива на ново препознавање културног блага са наших простора и његовог потенцијала у новим интерпретацијама у ликовној и примењеној уметности и дизајну.

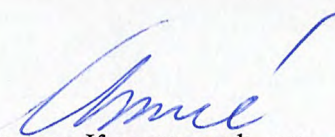
5.Критички осврт Комисије

Комисија сматра да докторски уметнички пројекат кандидаткиње Александре Гордић „Евокација мотива народног веза и тканица у новом простору слике – просторна инсталација“ оригиналан и аутентичан по избору теме, обраде теме у писаном делу рада, а поготово реализованим радовима, који представљају искорак у опусу ауторке. Сама тема је у писаном делу допринос афирмацији и ревалоризацији наше културне баштине. Обрађена систематично и подробно представља не само текст који објашњава креативни процес, него и едукативно штиво, које пружа обиље информација о теми коју обрађује. Експериментисањем са новим материјалима и техникама, кандидаткиња је реализовала циклус радова који поседује унутрашњу кохезију, јасно изражену идејност и апелује на посматрача на више нивоа. Интуитивним комбиновањем флоралних и других орнамената преузетих са ћилима и везова и преведених у технику веза на транспарентној подлози, остварен је резултат који је више од декоративног. Различитим интервенцијама на подлози постигнуте су нове пиктуралне вредности. Сама просторна инсталација у Галерији „Звоно“ провоцирала је посматрача да другачије сагледава ликовне резултате, него што би реаговао на поставку класичних слика. Улазећи у физички простор посматрача, радови су захтевали од њега спонтанију реакцију од оне на какву је навикао при рецепцији класичне галеријске поставке. „Цртање“ везеним нитима сврстава ову изложбу у савремене трендове, који се везују за тзв. „женско писмо“, иако је све већи број мушкараца-аутора који користе различите видове везова у својим остварењима. Супротстављени радови великог и малог формата, такође захтевају од публике прилагођавање при различитом „читању“ великог и малог. Док мали радови откривају ауторкин интимни поглед у детињство и призивају својим дрвеним округлим рамом у свест сам акт везења, велики радови поседују другу енергију. Транспарентност и светлуцање златне боје на којој су дискретно бојеним концима везени и цртани мотиви са традиционалних везова и ћилима, доприносе утиску духовности и узвишености. Сама изложба, као просторна инсталација има потенцијал да се прилагоди различитим просторима, чак и отвореним. Репетиција орнамената и њихово слободно комбиновање на радовима доприноси утискусублимности, као и употреба златне боје. Пројекат је истовремено преиспитивање сопственог генетског наслеђа, оног које твори идентитет и допринос афирмацији националног идентитета. Комисија је мишљења да је докторски уметнички пројекат Александре Гордић „Евокација мотива народног веза и тканица у новом простору слике – просторна инсталација“ у сваком погледу хвале вредан допринос у уметничком смислу, чији су резултати помак у самом опусу аутора, али и запажен и интригантан пројекат на нашој ликовној сцени. Такође, овај пројекат је покренуо бројна питања у односу према националној материјалној баштини и њеном потенцијалу за инкорпорирање у савремену ликовну уметност или у примењену уметност и дизајн.

6. Закључак саобразложењем доприноса пројекта уметности

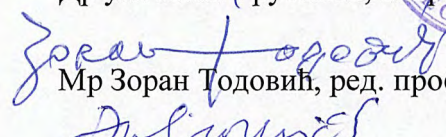
Радови настали у оквиру докторског уметничког пројекта кандидаткиње Александре Гордић „Евокација мотива народног веза и тканица у новом простору слике – просторна инсталација“, који су публика и чланови Комисије могли да виде на изложби у београдској Галерији „Звоно“ од 9.5. до 19.5.2023. године, поседују одлике који на више нивоа доприносе својим квалитетима стварању нових уметничких вредности. Стављајући у фокус истраживања нашу народну примењену уметност, везове и тканице, Александра Гордић својим исцрпним и систематичним приступом теми доприноси ревалоризацији народног стваралаштва и рукотворина и доноси нов приступ покушају да се они интегришу у савремени ликовни израз. Изабравши за предмет проучавања ову специфичну тему, она приступа и преиспитивању појма идентитета – личног, родног и националног. Повезујући личне успомене са ширим контекстом функција и техника народних везова и тканица, она је реализовала оригиналне радове високог ликовног домета, у којима егзистирају асоцијације на наше народно рукотворство, које нису буквално пренесене изворне схеме, већ су оне икорпоринане у духу ликовног језика саме ауторке. На аутентичан начин она преводи мотиве преузете са везова и ћилима сопственим сликарским рукописом, користећи се техником веза, као својеврсним начином цртања на подлогама које својом транспарентношћу асоцирају на ручно ткане свилено-памучне материјале који се везују за традиционалне тканице. Интервенцијама златним спрејом и златним листићима на радовима великог формата, кандидаткиња остварује утисак духовности и сублимности простора и реализује радове који асоцирају на традиционалне радове златовезом настале радом генерација анонимних везиља, те тако успоставља духовну спону с традицијом. Отворивши ту врсту дијалога с традицијом, она је реализовала радове који носе лични печатинотумачење наше културне баштине. Такође, Александра Гордић је приступила теми са идејом да реинтегрише мотиве народног рукотворства у нов ликовни израз и у свом покушају је у потпуности успела да оствари циљеве задатетемом докторског уметничког пројекта. Ново читање прошлости резултирало је у практичном делу докторског уметничког пројекта Александре Гордић стварањем нових кодова и симбола који својим реферирањем на традицију, отварају могућности апликовања традиционалних мотива и техника у савременостваралаштво.

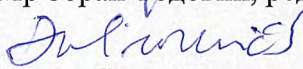
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:


Др ум. Бранка Кузмановић, ред. проф. ФПУ


Др Владислав Штјепановић, ред. проф. ФПУ


Др ум. Иван Грубанов, ванр. проф. ФПУ


Мр Зоран Тодовић, ред. проф. АУ, Нови Сад


Др ум. Селма Ђулизаревић Карановић, ред. проф. ФПУ, ментор